

2. GESTIÓ DELS RECURSOS HÍDRICS

Document de treball

DIAGNOSI

Coneixement

En general bo per a les masses d'aigües superficials i subterrànies, al nivell fixat per les directives europees; assequible i ben organitzada a l'ACA (www.aca.gencat.cat). Menys completa per a les aigües subterrànies. Propostes crítiques i estratègiques de Nova Cultura de l'Aigua. Centre d'Estudi de Rius Mediterranis, [Grup FEHM](#).

Estat i tendències

Aigües fluvials

A les conques internes, només el 37% dels rius estan en bon estat. La majoria de conques estan molt artificialitzades (49% del riu alterats hidromorfològicament), només dos rius mantenen el règim hídric poc alterat (Fluvià i Tordera). Declivi tendencial de la naturalitat hidromorfològica.

La majoria de l'aigua fluvial és regulada en embassaments. A les conques catalanes de l'Ebre el 70% de l'aigua fluvial es destina a regadius (molts d'ells subvencionats), mentre que a les conques internes el 70% de l'aigua es destina a usos industrials i urbans, que avoquen les aigües depurades sobre rius d'escàs cabal i en alguns casos temporals.

Més del 90% dels sediments de l'Ebre no arriben al delta, accentuant la progressiva regressió d'aquest espai natural protegit. La major part de la població metropolitana de Barcelona s'abasteix de les aigües del Ter, que conté la concentració porcina més gran d'Europa, i del Llobregat (amb runams salins).

La població de Reus i els usos del Riudecanyes provoquen un percentatge molt elevat d'extracció del riu Siurana, que roman assecat. La manca de xarxes separatives (pluvials i residuals) fa que periòdicament sistemes de clavegueram desbordin i contaminin rius, zones humides o mar (via emissaris submarins).

Presència d'espècies exòtiques invasores en el 69% dels rius.

Zones humides

Només el 32% en bon estat. La majoria sotmeses a fortes pressions agrícoles, ramaderes i/o amb gestió hídrica inadequada. Algunes reserves integrals destruïdes. Només el 23% de les «aigües de transició» (costaneres) estan en bon estat. Greus amenaces a tots els deltes. Espècies invasores exòtiques en el 25% dels estanys.

Aigües subterrànies

El 46% dels aqüífers i el 22% dels cursos hídrics estan contaminats de Nitrats i altres components tòxics químics i sanitaris (Fitosanitaris, dissolvents clorats i metalls pesants, a més d'emergents, que puntualment són problemàtics).

Aqüífers sobreexplotats, sobretot els al·luvials costaners (els més productius i explotats) fet que provoca intrusió marina (salinització). Descontrol en la majoria d'extraccions d'aigua subterrània (molts de pous rurals són il·legals i els legalitzats no són controlats). Sobreexplotació en molts sectors costaners, que provoca intrusió salina.

Polítiques

L'Agència Catalana de l'Aigua disposa de bona informació, però té mancances cròniques de funcionament, excessivament burocratitzada, i poc orientada a la conservació i reducció de riscos no antròpics, i limitada a les conques internes. Ha abordat molt poc conflictes com la permeabilització de la fragmentació de la xarxa hídrica o l'explotació de les aigües subterrànies.

Destina la majoria de recursos a obres hidrològiques, molt poc a la restauració de l'ecosistema hídric. Caldrà una forta adaptació a la reducció de disponibilitat hídrica pronosticada pels models climàtics, atès que prop del 80% de la població de Catalunya s'abasteix del sistema Ter-Llobregat.

La Confederació Hidrològica de l'Ebre incideix en quasi 50% del país, i encara és menys orientada a la conservació.

FITES

Totes les fites de la Directiva Marc de l'Aigua: assolir el bon estat ecològic de totes les masses d'aigua de Catalunya (superficials i subterrànies).

Prioritats màximes:

- Restaurar cabals ecològics, connectivitat i ecosistemes riberencs dels rius, el que comporta rescabalar moltes concessions hidràuliques actuals.
- Disminuir els nivells de nitrat a les aigües subterrànies contaminades.
- Controlar les extraccions d'aigua subterrànies que provoquen afectacions ecosistèmiques.
- Promoure la reducció de consum en els sector agrícola atesa la reducció de disponibilitat hídrica pronosticada pels models climàtics.

Adoptar el principis i criteris de la Nova Cultura de l'Aigua transversalment en tots els àmbits, sobretot l'agrari i l'educatiu.

ACCIONS ESTRATÈGIQUES

- Aprovar el Catàleg de zones humides i la normativa associada i promoure la restauració de zones humides estratègiques, tant fluvials i costaneres
- Reduir l'abocament de purins i fertilitzants químics per descontaminar aqüífers. Implantar programes de fertilització agrària respectuoses amb la qualitat de les aigües superficials i subterrànies.
- Controlar els pous rurals legals i legalitzar els il·legals, prioritzant els sectors sobreexplotats. Adoptar una gestió equilibrada i sostenible de l'aigua amb la preservació dels ecosistemes que en depenen.
- Desmantellar rescloses obsoletes, minicentrals i altres obstacles a la connectivitat fluvial, per poder restablir els cabals ecològics, restaurar la qualitat hidromorfològica i deixar que els rius flueixin, sinó l'excés de nutrients fa que a les repeses es produeixin geosmines i altres productes que tenen un greu impacte en la biodiversitat i en la qualitat de l'aigua per potabilitzar, alhora que evita la proliferació d'espècies exòtiques.
- Reutilitzar aigües de depuradores (prèvia millores del tractament) per a usos industrials, a fi de reduir extraccions al medi, i eliminar contaminants emergents.

REFERÈNCIES

ACA 2019_IMPRESS + Annexos: Districte de conca fluvial de Catalunya - Pla de gestió 2022-27.

ACA 2019- EPTI: Esquema provisional dels temes importants al Districte de conca fluvial de Catalunya per a la revisió del Pla de gestió del Districte de conca fluvial de Catalunya i del seu Programa de mesures per al període 2022-2027.

Agència Catalana de l'Aigua - ACA (2005) *Caracterització de masses d'aigua i anàlisi del risc d'incompliment dels objectius de la directiva marc de l'aigua (2000/60/ce) a Catalunya (conques intra i intercomunitàries)* Informe digital.

ACA: [Zones vulnerables per contaminació de nitrats.](#)

(Prat, 2006) La nova gestió de l'aigua. Un canvi cap a la sostenibilitat

Conclusiones del XI Congreso Ibérico de la gestión y planificación del agua.
<https://congresoiberico.org/>

Natura, ús o abús? (IEC, 2018-2019). IEC. L'aigua, un bé preuat que cal protegir
(https://natura.llocs.iec.cat/wp-content/uploads/sites/21/2020/02/4c_aigua_20200220.pdf)

Experts consultats

Josep Maria Mallarach

Narcís Prats (UB-Nova cultura de l'aigua)

Toni Munné (ACA)

Josep Mas-Pla (UdG)

Marc Ordeix (CERM)

Núria Sellarès (CERM)